

A VARJÚVÁROSI NAPRAFORGÓ TÖRTÉNETE ÉS FAJLEÍRÁSA

Bizonyára mindannyian hallottak már Varjúvárosról. Aki meg nem, nos, nem értem, hogy miért ült be erre az előadásra. *Hidegrázás. Kell néhány másodpercnyi idő. Lehet, hogy a mondat második felét nem kellett volna hangosan kimondani.* A szellemváros varjútársadalmát már számos kutató vizsgálta, cáfolta, hitelt adott nekik a létezésükre, a költők versbe szedték, a festők megfestették, satöbbi, satöbbi. Ha most erről tartanék előadást az önök színe előtt, valószínűleg megkérdezném, hogy ki hiszi el a településről szóló borzongatóan izgalmas legendákat. De engem, őszintén, nem érdekelnék azok a madarak. Tudósként megadatott nekem az a szabadság, hogy csak és kizárólag az villanyozzon fel engem, amit kutatok, és csak az érdekeljen, aminek köze van kutatásom tárgyához. Hallottak már a varjúvárosi napraforgókról? *Azt hiszem, nem nyertem meg őket. Vagy csak simán nem hallottak róla. Az első sorban az a férfi. Hogy lehet valaki ilyen csúnya, amikor unatkozik. Amikor unatkozik, azt mondtam. Nem azt, hogy csúnya.*

Kezdjük talán az elejéről, némi általános tudnivalóval. A napraforgó több ezer virágból álló, barna központú sárga szírommal rendelkező növényfaj. Őshazája Észak-Amerika, és nagyjából ezer éve háziasították. Nevét arról kapta, hogy folyamatosan követi a nap mozgását – ezt tudományosabban megfogalmazva heliotropizmusnak nevezik. Nem utolsósorban pedig a madarak nagy kedvence. És akkor itt álljunk meg, megérkeztünk Varjúvárosba, és a mi sajátos napraforgóink birodalmába. Hogy miért nevezem őket sajátosnak?

Elmondok egy történetet. Nagyjából tíz évvel ezelőtt, elsőéves egyetemistaként elvittek minket a szóban forgó településre. Akkor nagyjából huszoneve lehettünk túl azon a végzetes napon. A fiatalok kedvéért összefoglalom. *Bár nem szerettem volna erről beszélni – nem valami kísértethistóriás előadásra hívtam ide ezeket.* Varjúváros – amit akkor még más néven emlegettek – egy

hatalmas robbanás és légszennyezés következtében egyik napról a másikra megsemmisült. Nem úgy, mint abban a sorozatban, a *Csernobilban*. Az eset sokkal furcsább és hihetlenebb. Másnap reggelre egyszerűen minden élet eltűnt. Egyedül a kissé romos épületek jegyezték a történelmet. Na meg a varjak. Félelmetes látvány volt még számomra is huszonevvel később látni azokat a madarakat. Tiszta feketeség, akárhol jártak. Más állatfaj nemigen maradt a katasztrófa után, ezért ezek a fekete jószágok rákényszerültek a vegetarianizmusra, ami elég furcsa, révén, hogy e vidéken még az állatok is inkább a húst hússal életmódot preferálják. Egyes tudósok szerint a növényi étrend teszi, hogy a madaraknál az intelligenciaszint hirtelen növekedését tapasztalták. Egy sajátos és sokat emlegetett példa az, amikor egy turista azt állította, és videofelvétellel is bizonyította, hogy a városban élő varjak népi tánclépéseket produkáltak, amely madár meg nem vett részt az állítólagos mulatságban, az pedig fél lábával ütötte a ritmust. Nos, ha az én véleményemre hallgatnak, ez csupán a belemagyarázás egyik iskolapéldája.

Elnézésüket kérem, igyekszem a tárgyra térni, de ez a történet kiemelt fontossággal rendelkezik a kutatásom alapját illetően. Tehát. Elsőéves egyetemistaként elvittek minket a városba, a feladatunk pedig az volt, hogy kutassuk fel a két évtized alatt kialakult növényvilágot, írjunk belőle esszét. Valami ilyesmi. Társaim felfokozott állapotban lépték át a város határait. Úgy képzeljék el, akár egy prérit. Kivéve, hogy a város mellett ott duzzad az a hatalmas folyó. Szóval, félig delta, félig préri. Értik. Nem fontos. Amint elhagyjuk az első házakat, észreveszek egy kis kertet. Az egyik társasház földszinti lakásának teraszából nyílik. Benne pedig semmi más, csak nagyjából 10 darab napraforgó. Hatalmasak. A szirmaik nagyjából kétszeresei a kelet-európai fajtákhoz képest. Igazából pontos méréseim is vannak. És itt a fotó is róla. *Még mindig nem látok rajtuk érdeklődést. Itt kellett volna meghökkenni.* Ismétlem, a szirmok majdnem dupla méretűek a többi napraforgófajhoz képest. Valamiért abban a pillanatban megéreztem, hogy nekem ezt a fajt kell kutatnom a következő évtizedekben. Képzeljék! A varjak a közelébe sem mertek menni. A bogarak közül néhány fajta rá mert szállni, de egyik sem károsította meg a növényt. Sőt, gyakorlatilag a növények köré vonultak elpusztulni, mintha ezzel is a talajt akarnák táplálni, hogy a napraforgó tovább éljen. Értik? Mintha a növény manipulálná a rovarokat! Továbbá, tudni kell, hogy egy bizonyos kor után a napraforgó már nem „forog” a nap után, hanem megmarad a keleti irányban. A mi növényeink viszont pusztulásuk napjáig a fény felé néznek rendületlenül. Micsoda együttállás

ez! A varjak városában, ahol a sötétség honol, van egy fantasztikus növény, amely folyamatosan a nap után sóvárog.

APRÓBETŰS KÖZLEMÉNY

(RÉSZLET)

Az előadást nem sokkal később fizikai erőszakig fejlődő vita miatt berekesztették. Egy kinézetre beteges férfi a beszéd közben felállt, és azonnali hatállyal szót kért. Az előadó, bár előzetesen csendet kért a közönségtől, végül szót engedett a zavargónak. Beszéde oly erős hatást gyakorolt a professzorra, hogy az először verbálisan, majd fizikailag rontott rá az amúgy is gyenge lábakon álló férfira. Az incidensnek a biztonsági szolgálat vetett véget.

VAKSÁG

(VERSRÉSZLET EGY KEVÉSBÉ TEHETSÉGES KÖLTŐ TOLLÁBÓL,
A CELLÁBÓL)

Megkoronáztad magad.
Azt hiszed, a fény felé fordulva bárkit is átverhetsz.
Tetemmel és ragadós kártevőkkel ölelve létezel,
s nem látod, hogy körülötted minden ragad.

Gúnyt űzöl abból, mi fekete s nem fénylik.
Pedig a tudás sosem világos.

IELE

A vonat majdnem teljesen üres. Botond harmadszor is fertőtleníti az asztalt, majd kipakolja az uzsonnáját. Vajon az emberek miért ragaszkodnak ennyire az átszállásos utazáshoz, amikor most itt ez a direkt járat? Talán a régi vasútállomások szaga kell ahhoz, hogy megtartsanak bizonyos emlékeket. Hogy leszállva, egy percre érezzék a húgy, a fenyvesek és a por egyvelegét. Hogy azt tudják mondani, hazaértem. Vagy szeretnek idegen emberekkel, szűk térben utazni. Botond is próbálta már. Egyszer például valami autókupeckekkel jött Kolozsvárig, és kedvesek voltak, mert épp szülinapja volt, és az egyikük meghívta egy panírozott sajtra a Route 66-ban. Ugyanez a fiú, férfi – nem lehetett megítélni a korát – az együtt töltött órák alatt legalább négy nyelven beszélt telefonon. Amikor applikáción keresztül keresünk magunknak fuvart, az egy picit olyan, mintha egy generációval visszább ugrottunk volna, és engedjük magunkat az érzésnek, hogy tegyen szabaddá, elveszetté. Nem tudom. Legyen belőle legalább egy jó sztori a végén.

Szóval most a vonatot választotta. Úgy tűnhet, hogy gyakorlott utazó, de inkább csak unalmas útvonalakat ismételtetett élete során. Most is, három hosszúnak tűnő év után ismét hazafelé viszi őt ez a monstrum.

Botond nem szereti a vonatokat. Mióta Magyarországon él, átalakult egyfajta rutinná, és teljesen elvette tőle azt a gyermeki rajongást, amikor a nagyszülőkkel nekivágtak, és hegyeket szelt át a vonat, alagutakon keresztül bömbölték, hogy *amíg él, el nem felejtí*, és prézlis húst meg szalmakrumplit ettek a pihenőknél Erdély híres természeti látványosságainak szívében. Igazából már régóta csalódás számára a hazalátogatás. De most, háromévi kihagyás után úgy döntött, elébe megy, megtervezi, és jól fogja érezni magát. Kicsit szorong. Egyáltalán nem ment olyan könnyen a foglalás, mint ahogyan azt képzelte. Először is, meg kellett értetni a családjával, hogy ez egy zarándoklat. Meg akarja keresni azt az erdélyt, kicsivel vagy naggyal írva, ami őbenne él. Ő már nem az a korosztály, aki megélhette ezeket a nagy sétabotos kirándulásokat, nem járt ifibe, és a kabannázás kimerült anynyiban, hogy bezárkóztak három napra egy udvarra, és ott miccset sütöttek, meg ittak. Valahol mélyen mindenki szeretett volna patakba lépni vagy túrajelzések után menni, de senkinek sem sikerült szavakat formálni ebből a vágyból.

Szóval, egyedül indul útnak. A városban, ahol élt, már nem is próbál keresni. Ott folyton cserélődik minden. Új köntösbe bújik, okospad és mo-

dern pad – még a virágóra is más színekben hirdeti a pontos időt. Neki a régi kell. De talán a hegyek segítenek visszatérni az ürességből. Na de ezek a medvetámadások. Ezek most megnehezítik a dolgot. Most tényleg ekkora a baj, vagy régebb simán nem beszéltek róla? Leszarja. Oda megy, ahova akar. Van valami medvetérkép. Lássuk, hol láttak kevesebb medvét. El sem hiszi, hogy felnőtt férfi létére pont ezen akad fenn. Meg amúgy, ha így vesszük, akkor a csobánkutyák ugyanolyan durvák tudnak lenni. Akkor most ne menjen sehova? Egyszerűen képtelenség, hogy ez a nosztalgiaivonat most itt akad fenn.

Végül úgy döntött, hogy vesz egy nagyon drága, egyhasználatos medvespray-t, és majd nem zárandokol teljesen egyedül, megkér valami helybélit, lehetőleg egy öreg bácsit, aki már mindent látott, meg mesélni is tud, olyan jó székelyember-bajusszal, hogy jöjjön vele. S legalább mesélnek egymásnak. Megvan a szállás. A medvetérkép szerint, ami két éve volt utoljára frissítve, biztonságos terep. Van ott parasztház, szénabála és gémeskút is a képek szerint. Szóval oda megy. És közben nagyon magyarországinak érzi magát, és közben el is szégyelli magát, hogy ezt magában kimondta.

Most a vonaton ül. Jobban mondva már nem. Tizenöt perc megállás. Leszáll egy cigire. Kint hűvös van, körülötte fenyvesek. Hirtelen felindulásból felszalad a vonatra, elveszi a csomagját, és elindul. Valahol kell legyen egy leágazás, ami kivezet a főútról. Valami településre. Egy szállásra. Közben meg meggondolja magát, tiszta hülyeség volt teljesen egyedül lelépni. De a vonat nem vár. Ezt is megtanították már neki fiatalon, a húslevesek és az ünnepi krumplipüré között. Nem túlzok, eléggé be van szarva. Néha a fiatalok teljesen értelmetlen hülyeségeket tesznek meg azért, hogy szabadnak érezzék magukat. Nagyjából fél órája gyalogolhat már, este van, és elege van. Nyirkos mindene ebben a hülye hegyi levegőben, mellette meg az erdő, ami inkább nyugtalanító, mint hazaillatú. Amikor.

Hirtelen éneklést hall. Inkább kántáláshoz hasonlít, de ilyen nagyon lágy, nagyon kívánatos hangszínben. Nem sokat ért a zenéhez, de talán nem is zene ez, hanem valamiféle hangos kivetülése annak, amikor valaki csak úgy örül az életnek. Minden szöveg és magyarázat nélkül. Botond ismeri a nimfák vagy a szirének mítoszáit. Nem hisz bennük, de nem szeretne közelebb menni. Az út előtte egyre szürkül, és még egy ház sem tűnt fel látótávolságon belül. Gyorsít. Szemével az utat látja, lábai viszont mintha avart éreznének. Léptei az út porának hangját idézik, mégis, a fenyők illata egyre erősebben költözik a tudatába. Nem mintha nagyon urbánusnak val-

laná magát, de azért legalább aszfalt lehetne. Meg legalább Vásárhelyhez lenne közelebb, mondaná tovább, de.

Megbotlik. Amint feláll, három leányt lát egy tisztáson. Táncolnak. Egymás derekát fogva, szinte nem is éri a lábuk a földet. Körülöttük indák tekerednek, és valami holdszerű fény szűrődik át a fák között. Ha valakinek ezt elmesélné, biztosan nem hinnék el neki. Biztos poénkodnának is, hogy még ha drakulát látott volna, na de ez? Ez görög. Már egy perce állhat ott, amikor észreveszi, hogy meztelenek. Fel sem tűnt. Meg egy teljesen oda nem illő gondolat fut át az agyán. Hogy ezek románok. De nincs ideje ennél többre, mert ebben a pillanatban az egyik, a legkisebb nő, lány – nem tudja eldönteni – felé fordul. Szemeiben minden látszik, de semmi sem ismerős. Talán ha nemcsak a gyermekkori emlékek volnának, akkor megértené. Talán ha jobban ismerné ezeket a fákat annál, hogy mellettük haladt el a vonat, az auto, amikor nagymamáékkal utaztak. Feleszmél. Már mind a hárman őt nézik. Ennek soha nincs jó vége, gondolja magában, majd abban a pillanatban előkapja a táska oldalzsebéből a medveriasztót.